

Агаркова В.С.

РОЛЬ ВЛАСНОЇ НАЗВИ В ХАРАКТЕРОТВОРЕННІ ТА ФОРМУВАННІ ІМПЛІЦИТНОЇ ОЦІНКИ ЗОБРАЖУВАНИХ ПОДІЙ (ЗА ТВОРЧІСТЮ І.СЕНЧЕНКА)

Останнім часом в літературознавстві посилюється інтерес до вивчення мови художньої літератури. Окрема увага приділяється дослідженню функціонування власних назв в художній літературі. Це пов'язано з тим, що імена власні в художньому тексті мають свою специфіку. У зв'язку із цим в 50-60-і рр. ХХ ст. сформувалася особлива галузь знання - літературна ономастика, що вивчає функціонування онімів у текстах художньої літератури, зокрема імен власних персонажів художніх творів. Згідно з теорією О.Ф. Лосева, власне ім'я є зосередженням фізіологічних, психічних, феноменологічних, логічних, діалектичних та онтологічних сфер, воно представляє свого власника, визначаючи його сутність, разом з тим воно саме впливає на свого носія як передвістя, як магічний засіб.

Необхідно відзначити надзвичайну увагу І.Сенченка, по-перше, до власного імені персонажа як елемента характеротворення, і, по-друге, до форми імені, або найменування, як вияву авторського ставлення. Сутність характеру персонажа у творах І. Сенченка, як правило, відповідає міфологічному значенню власного імені. Це, зокрема, стосується головного героя повісті "Савка": у перекладі з давньогрецької Савелій – "випроханий у Бога". Батьки вправі пишатися сином, який важко працює й утримує сім'ю; його душевного тепла вистачає на всіх, хто його потребує; його одруження з вдовою можна розуміти як найвищий вияв людяності.

Прийомам "стилізації" імен послуговується автор для характеротворення інших персонажів повісті "Любов і Хрещатик", зокрема Анатолія, або Анатоля. Іміджу, який хоче створити собі юнак, значно більше пасує "Анатоль", що, через конотацію до французької мови, а отже, й відповідного стереотипу поведінки, надає легковажності й манірності. Парадоксом до "Анатоль" звучить прекрасне українське прізвище – Кошовий та ім'я по батькові – Іванович.

Головного персонажа оповідання "Інженери" Карла Круніса, який повинен символізувати слабкість і недолугість усього "нерадянського", як правило, називають "Карлушею", тоді як до комуніста Григорія Левади інакше як "товариш Левада" ніхто не звертається. Зважаючи на те, що "зовнішній" зміст оповіді підпорядкований висміюванню нежиттєздатності німецького інженера, можна припустити думку, що ім'я "Карл" вибране автором не випадково і є алюзією на видатного представника тієї ж "філософської нації" – Карла Маркса, що посилює іронічне сприйняття образу.

Автор з великою увагою ставився до "називання" своїх персонажів: не можна не помітити міфологічної вмотивованості імен персонажів та широкого використання прийому називання особи різними формами імен, які, отримавши смислової конотацію, створюють імпліцитну оцінку або іронічний підтекст; "гра" з власною "назвою" персонажа посилює емоційний вплив на читача, часто дозволяє передати не названі, але сугестивно існуючі почуття.

Роботу виконано під керівництвом доцента кафедри КТРСіГН Ротової Н.В.